

Rolnummers 6394, 6395, 6396, 6397, 6398, 6399, 6400, 6401, 6402, 6403, 6404, 6405, 6406, 6407 en 6408
Arrest nr. 11/2017 van 25 januari 2017

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek, gesteld door de Arrondissementsrechtbank Luxemburg.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en E. De Groot, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul en F. Daoût, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

Bij vijftien vonnissen van 21 maart 2016 in zake respectievelijk de nv « Thomas & Piron Rénovation » tegen de vzw « Group-S-Casi », de nv « T.P. Management » tegen het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen (RSVZ), de bvba « Frenesagri » tegen de vzw « Caisse wallonne d'assurances sociales de l'UCM », de bvba « M2J » tegen het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen (RSVZ), de bvba « Fondetre » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », de bvba « TP Gestion » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », de cva « Elempe » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », de nv « Pisciculture de la Houille » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », de bvba « François Piron » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », de bvba « Elempe » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », de nv « Thomas et Piron Home » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », de nv « Thomas et Piron Holding » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », de bvba « SIDE » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », de nv « Espaces promotion » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds » en de nv « Efimo » tegen de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », waarvan de expedities ter griffie van het Hof zijn ingekomen op 11 april 2016, heeft de Arrondissementsrechtbank Luxemburg de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek, dat aan de arbeidsrechtbank de bevoegdheid toewijst om kennis te nemen van de geschillen inzake de verplichting voor de vennootschappen tot het betalen van een bijdrage bestemd voor het sociaal statuut der zelfstandigen krachtens hoofdstuk III van titel III van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, en krachtens hoofdstuk II van titel III van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, gelet op de arresten van het Grondwettelijk Hof van 16 december 2010 (nr. 142/2010) en 16 juni 2011 (nr. 103/2011) ? ».

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 6394, 6395, 6396, 6397, 6398, 6399, 6400, 6401, 6402, 6403, 6404, 6405, 6406, 6407 en 6408 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

Memories zijn ingediend door :

- de nv « Thomas & Piron Rénovation », de nv « T.P. Management », de bvba « Frenesagri », de bvba « M2J », de bvba « Fondetre », de bvba « TP Gestion », de cva « Elempe », de nv « Pisciculture de la Houille », de bvba « François Piron », de bvba « Elempe », de nv « Thomas et Piron Home », de nv « Thomas et Piron Holding », de bvba « SIDE », de nv « Espaces promotion » en de nv « Efimo », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. J.-P. Douny, advocaat bij de balie te Luik;

- de vzw « Caisse wallonne d'assurances sociales de l'UCM », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. J.-P. Poncetlet, advocaat bij de balie Luxemburg;

- de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. L. Leyder, advocaat bij de balie Luxemburg;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. F. Tulkens en Mr. S. Riger-Brown, advocaten bij de balie te Brussel.

De nv « Thomas & Piron Rénovation », de nv « T.P. Management », de bvba « Frenesagri », de bvba « M2J », de bvba « Fondetre », de bvba « TP Gestion », de cva « Elempe », de nv « Pisciculture de la Houille », de bvba « François Piron », de bvba « Elempe », de nv « Thomas et Piron Home », de nv « Thomas et Piron Holding », de bvba « SIDE », de nv « Espaces promotion » en de nv « Efimo » hebben ook een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 19 oktober 2016 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers J.-P. Snappe en A. Alen te hebben gehoord, beslist dat de zaken in staat van wijzen zijn, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 16 november 2016 en de zaken in beraad zullen worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, zijn de zaken op 16 november 2016 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in de bodemgeschillen

Er zijn vorderingen ingesteld bij de fiscale kamer van de Rechtbank van eerste aanleg Luxemburg om verschillende socialeverzekeringskassen te veroordelen tot terugbetaling van bijzondere bijdragen, ingevoerd bij artikel 78 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, vervangen bij de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, ten laste van meerdere vennootschappen. Die Rechtbank had vragen bij haar materiële bevoegdheid om kennis te nemen van die vorderingen en heeft de zaken verwezen naar de Arrondissementsrechtbank Luxemburg, het verwijzende rechtcollege.

In vijftien vonnissen van 21 maart 2016 wijst de Arrondissementsrechtbank Luxemburg erop dat er een concurrentie is tussen twee exclusieve bevoegdheden, de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank, zoals zij is bepaald bij artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek, en de bevoegdheid van de fiscale kamer van de rechtbank van eerste aanleg, zoals zij is vastgelegd bij artikel 569, eerste lid, 32°, van het Gerechtelijk Wetboek. Zij preciseert dat een beslissing moet worden genomen over die concurrentie.

De verwijzende rechter brengt vervolgens in herinnering dat, bij zijn arresten nrs. 142/2010 en 103/2011, het Hof de in het geding zijnde bijdrage heeft beschouwd als een belasting, maar geenszins gewag maakt van een impliciete opheffing van artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek. Zulk een opheffing blijkt evenmin uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken.

De verwijzende rechter stelt bijgevolg de vraag of zulk een kwalificatie artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek ongrondwettig maakt in zoverre het een verschil in behandeling creëert tussen rechtzoekenden die partij zijn in een geschil over die bijdrage en van wie de zaak wordt beslecht door de arbeidsrechtbank krachtens die bepaling, en de andere rechtzoekenden die partij zijn in een geschil over de toepassing van een belastingwet, waarvoor de rechtbank van eerste aanleg bevoegd is krachtens artikel 569, 32°, van het Gerechtelijk Wetboek.

De Arrondissementsrechtbank Luxemburg acht het bijgevolg opportuun aan het Hof de bovenvermelde prejudiciële vraag te stellen.

III. In rechte

- A -

Standpunt van de eisende partijen voor de verwijzende rechter

A.1. De eisende partijen voor de verwijzende rechter wijzen in de eerste plaats erop dat, aangezien de in het geding zijnde bijdrage een belasting is, de vennootschap die die bijdrage verschuldigd is, moet worden beschouwd als een belastingplichtige, net zoals de andere belastingplichtigen die belastingschulden moeten betalen. Er zijn dus wel degelijk vergelijkbare situaties. Die situaties worden verschillend behandeld omdat, in tegenstelling tot de andere belastingplichtigen die onderworpen zijn aan de belastingwetten en die hun geschil aan een gespecialiseerde rechter kunnen voorleggen, de belastingplichtigen die de in het geding zijnde bijdrage verschuldigd zijn, worden onderworpen aan een wettelijke regeling die dezelfde is als die inzake sociale bijdragen van de zelfstandigen en hun geschil voor de arbeidsrechtbank wordt gebracht. Aangezien de belastingplichtige niet over dezelfde verweermiddelen beschikt voor de ene en de andere rechter, volgt daaruit een schending van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Volgens de eisende partijen voor de verwijzende rechter is het verschil in behandeling dat ter toetsing aan het Hof wordt voorgelegd, niet objectief en redelijk verantwoord. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet blijkt dat er geen enkel debat is geweest over de werkelijke aard van de aanbevolen maatregel. Er is enkel een debat gevoerd over het principe zelf van die maatregel. Het feit dat er helemaal geen verantwoording is, doet over het algemeen vermoeden dat de auteur van de norm geen oog heeft gehad voor de discriminerende gevolgen van de bepaling die hij aannam; het verschil in behandeling is enkel te wijten aan diens onoplettendheid. De partijen wijzen overigens erop dat het moeilijk is het verschil in behandeling *a posteriori* te rechtvaardigen. Bij ontstentenis van een verantwoording kan het Hof de in het geding zijnde bepaling afkeuren na een zeer beperkte toetsing. De partijen zijn overigens van mening dat het uitgangspunt van de wetgever met betrekking tot de werkelijke aard van de bijdragen verkeerd is en dat het Hof heeft beslist dat het wel degelijk om een belasting ging.

De eisende partijen zijn ten slotte van mening dat, gezien de aard van de bijdrage, de vennootschap die de betaling ervan betwist het recht heeft op een behandeling van haar geschil door een rechtscollege dat op regelmatige wijze ermee is belast de correcte toepassing van de belastingwetten na te gaan. De rechtbank van eerste aanleg beschikt op dat gebied over een exclusieve bevoegdheid op grond van artikel 569, 32°, van het Gerechtelijk Wetboek. Het gebruik van het begrip « geschillen betreffende de toepassing van een belastingwet » als criterium van absolute bevoegdheid heeft verder nog tot gevolg dat de rechterlijke macht zich kan uitspreken over de wettigheid van elke individuele toepassing van een belastingnorm. Volgens de Raad van State kan een geschil betreffende de toepassing van een belastingwet niet alleen ontstaan naar aanleiding van de inning van een belasting, maar ook naar aanleiding van een handeling ter voorbereiding ervan, die al dan niet onmiddellijk rechtsgevolgen sorteert.

De partijen besluiten dat de prejudiciële vraag bevestigend moet worden beantwoord.

Standpunt van de Ministerraad

A.2.1. De Ministerraad wijst in de eerste plaats erop dat de voorliggende zaak verwant is met de prejudiciële vraag die is gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg Luik, en die is ingeschreven op de rol van het Hof onder het nummer 6367. Al die zaken hebben betrekking op de kwestie van de materiële bevoegdheid van de rechter die kennis vermag te nemen van de geschillen inzake de bijzondere bijdrage ten laste van de vennootschappen. De Ministerraad is derhalve van mening dat het gerechtvaardigd zou zijn dat het Hof ze samen onderzoekt.

A.2.2. De Ministerraad is vervolgens van mening dat de bevoegdheden die aan de arbeidsrechtbank en aan de rechtbank van eerste aanleg zijn toegewezen, allebei exclusief zijn. Hij onderstreept overigens, wat de grondwettigheid van de in het geding zijnde bepaling betreft, dat louter het feit dat de geschillen waarin verschillende categorieën van rechtzoekenden betrokken zijn niet onder de bevoegdheid van eenzelfde rechtscollege vallen, geen discriminatie doet ontstaan. De burgerlijke rechtbanken en de arbeidsgerechten bieden immers klaarblijkelijk dezelfde waarborgen aan de rechtzoekenden, met name in termen van onafhankelijkheid

en onpartijdigheid, zodat de toepassing van de regels betreffende de materiële bevoegdheid die vervat zijn in het Gerechtelijk Wetboek geen echt verschil in behandeling, noch *a fortiori* een discriminatie doet ontstaan.

A.2.3. In ondergeschikte orde is de Ministerraad van mening dat de in het geding zijnde bepaling geenszins de door de verwijzende rechter beoogde bepalingen schendt, vermits de bevoegdheid van de arbeidsgerechten om kennis te nemen van de geschillen inzake de bijdragen ten laste van de vennootschappen volledig verantwoord is.

De Ministerraad onderstreept in de eerste plaats dat het de arbeidsrechtbank is die bevoegd is om kennis te nemen van de geschillen inzake de jaarlijkse bijdrage ten laste van de vennootschappen. Zowel de rechtspraak als de rechtsleer gaan in die richting. Hoewel het Hof de sociale bijdrage ten laste van de vennootschappen heeft gekwalificeerd als een belasting, heeft het in geen enkel opzicht een impliciete opheffing van artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek verondersteld toen het zijn arresten nrs. 142/2010 en 103/2011 wees. Zulk een impliciete opheffing blijkt evenmin uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken, die aan de rechtbank van eerste aanleg de bevoegdheid heeft toegewezen om kennis te nemen van de geschillen inzake belastingen. Die wet heeft de dubbele aanleg veralgemeend voor het fiscale contentieux. De Ministerraad onderstreept ook dat de bevoegdheid van de arbeidsgerechten werd bevestigd bij een arrest van het Arbeidshof te Brussel van 8 april 2016. Op dezelfde wijze wordt in de parlementaire voorbereiding van de wet van 29 februari 2016 tot aanvulling en wijziging van het Sociaal Strafwetboek en houdende diverse bepalingen van sociaal strafrecht de intentie van de wetgever bevestigd, namelijk de geschillen inzake de jaarlijkse bijdragen ten laste van de vennootschappen blijven voorleggen aan de arbeidsgerechten, ondanks de kwalificatie ervan als belastingen.

De Ministerraad wijst nog erop dat de bevoegdheid van de arbeidsgerechten volledig kan worden verantwoord om de volgende redenen : de vaststelling van het bedrag van de bijzondere bijdrage ten laste van de vennootschappen wordt niet rechtstreeks of onrechtstreeks geregeld door fiscaalrechtelijke bepalingen; er bestaan verbanden tussen de fiscaliteit en de sociale zekerheid van de zelfstandigen, zonder dat dit een uitsluiting van de bevoegdheid van de arbeidsgerechten rechtvaardigt; de bijdrage ten laste van de vennootschappen vertoont bepaalde specifieke kenmerken, zoals het Hof heeft geoordeeld in zijn arrest nr. 77/93 van 3 november 1993. Volgens de Ministerraad is het veelzeggend dat de opbrengst van de bijdrage niet wordt opgenomen in de algemene rijksmiddelenbegroting, maar integraal bestemd is voor de financiering van de socialezekerheidsregeling van de zelfstandigen, zoals dat blijkt uit de wil van de wetgever. In weerwil van de fiscale aard ervan, is de jaarlijkse bijdrage ten laste van de vennootschappen geen belasting « zoals een andere ». Het gaat om een « hybride » heffing die zowel bepaalde kenmerken van een belasting als bepaalde kenmerken van een sociale bijdrage vertoont. De betaling van de bijdrage doet geen enkel bijkomend recht ontstaan op het vlak van de sociale zekerheid. De bijdrage is, integendeel, verbonden aan de financieringswijze van de sociale zekerheid van de zelfstandigen. De Ministerraad onderstreept ten slotte dat de regels die gelden voor de bijdragen ten laste van de vennootschappen, specifiek zijn en zijn overgenomen van die van het sociaal statuut van de zelfstandigen. Het zijn dezelfde administratieve structuren die optreden in een identieke functie, en de regels betreffende de invordering zijn overgenomen van de regels die van toepassing zijn op de sociale bijdragen van de zelfstandigen.

De Ministerraad besluit dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord.

Standpunt van de vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds », verwerende partij voor de verwijzende rechter in de zaken nrs. 6398 tot 6408

A.3. De vzw « Zenito, sociaal verzekeringsfonds » (hierna : de vzw « Zenito ») sluit zich aan bij de argumentatie van de Ministerraad. Zij preciseert nog dat, ook al moet de in het geding zijnde sociale bijdrage worden gekwalificeerd als belasting, dat niet wegneemt dat zij uitsluitend bestemd is om het sociaal statuut van de zelfstandigen te financieren. Zij herinnert aan het arrest van het Hof nr. 77/93 van 3 november 1993. Zij preciseert dat de wetgever duidelijk een solidariteit heeft ingevoerd tussen de vennootschap en haar werkende vennoten, bestuurders of zaakvoerders, wat de betaling van de bijdrage betreft. Het is bijgevolg in alle logica dat de wetgever de bevoegdheid om uitspraak te doen over de geschillen, op exclusieve wijze heeft toegewezen aan de arbeidsrechtbank. De wetgever heeft geenszins de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank willen opheffen ten gunste van de rechtbank van eerste aanleg. Het Hof heeft op zijn beurt de bevoegdheid van de arbeidsgerechten niet ter discussie gesteld. Er bestaan verbanden tussen de fiscaliteit en de sociale zekerheid van de zelfstandigen zonder dat dit een uitsluiting van de bevoegdheid van de arbeidsgerechten rechtvaardigt. Bijgevolg zijn, om die bevoegdheid uit te sluiten, de criteria die het personele toepassingsgebied van de bijdrage bepalen « alsook de

verklaring van ontstentenis van activiteit door de belastingadministratie, verplicht om een vrijstelling te verkrijgen » niet relevant. De wetgeving die geldt voor de bijdrage, is een afdruk van de regeling van de sociale bijdragen voor zelfstandigen wat betreft de rol van het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen (RSVZ) voor het vaststellen van de onderwerping van de betrokken vennootschappen, het optreden van de socialeverzekeringskassen voor de invordering, het dwangbevel en het verzet ertegen, de solidariteitsregeling voor de invordering en de regeling van de wijzen van stuiting van de verjaring voor de invordering en de terugvordering van onverschuldigde bedragen. Gezien de uitdrukkelijke en exclusieve bevoegdheid van de arbeidsrechtbank inzake het sociaal statuut van de zelfstandigen, waaraan de bijdrage ten laste van de vennootschappen onlosmakelijk verbonden is, is die rechtbank de natuurlijke rechter van het contentieux met betrekking tot die bijdrage.

De vzw « Zenito » besluit dan ook dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord.

Standpunt van de vzw « Caisse wallonne d'assurances sociales de l'UCM », verwerende partij voor de verwijzende rechter in de zaak nr. 6396

A.4. De vzw « Caisse wallonne d'assurances sociales de l'UCM » sluit zich aan bij de argumentatie van de Ministerraad.

- B -

B.1. Artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt :

« De arbeidsrechtbank neemt kennis :

[...]

8° van de geschillen inzake de verplichting voor de vennootschappen tot het betalen van een bijdrage bestemd voor het sociaal statuut der zelfstandigen krachtens hoofdstuk III van titel III van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, en krachtens hoofdstuk II van titel III van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen ».

B.2. De Arrondissementsrechtbank Luxemburg wenst van het Hof te vernemen of die bepaling bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, « gelet op de arresten van het Grondwettelijk Hof van 16 december 2010 (nr. 142/2010) en 16 juni 2011 (nr. 103/2011) ».

B.3. Uit de motieven van de verwijzingsbeslissingen blijkt dat bij de Arrondissementsrechtbank Luxemburg zaken zijn aangebracht door de Rechtbank van eerste aanleg Luxemburg, fiscale kamer, die vragen heeft bij haar materiële bevoegdheid om kennis te nemen van vorderingen om verschillende socialeverzekeringskassen te laten veroordelen tot terugbetaling van bijzondere bijdragen, ingevoerd bij artikel 78 van de wet van 26 juni

1992 houdende sociale en diverse bepalingen, vervangen bij de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, ten laste van meerdere vennootschappen, op grond van artikel 569, eerste lid, 32°, van het Gerechtelijk Wetboek.

B.4. Artikel 569, eerste lid, 32°, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt :

« De rechtbank van eerste aanleg neemt kennis :

[...]

32° van geschillen betreffende de toepassing van een belastingwet ».

B.5.1. Volgens de Arrondissementsrechtbank Luxemburg, verwijzende rechter, is er een concurrentie tussen de exclusieve bevoegdheden die zijn toegewezen aan, enerzijds, de rechtbank van eerste aanleg bij artikel 569, eerste lid, 32°, van het Gerechtelijk Wetboek en, anderzijds, de arbeidsrechtbank bij artikel 581, 8°, van dat Wetboek. Het komt de Arrondissementsrechtbank waarvoor de zaak is gebracht overeenkomstig de artikelen 639 en 640 van het Gerechtelijk Wetboek toe dat bevoegdheidsconflict te beslechten.

B.5.2. Om de prejudiciële vragen te beantwoorden dient het Hof na te gaan of artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het aan de arbeidsrechtbank de bevoegdheid toewijst om kennis te nemen van de in die bepaling beoogde geschillen inzake de verplichting voor de vennootschappen tot het betalen van een bijdrage bestemd voor het sociaal statuut der zelfstandigen, terwijl het Hof die bijdrage als belasting heeft gekwalificeerd en artikel 569, eerste lid, 32°, van het Gerechtelijk Wetboek aan de rechtbank van eerste aanleg de bevoegdheid toewijst om kennis te nemen van geschillen betreffende de toepassing van een belastingwet.

B.6. Artikel 91 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, zoals het werd gewijzigd bij artikel 279 van de programmawet van 22 december 2003 en bij artikel 23 van de wet van 29 maart 2012 houdende diverse bepalingen (I), bepaalt :

« De vennootschappen zijn een jaarlijkse forfaitaire bijdrage verschuldigd.

De Koning stelt, opdat het van toepassing zal zijn vanaf 2004, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de door vennootschappen verschuldigde bijdragen vast, maar zonder dat deze de 868 EUR kunnen overschrijden. Hierbij kan Hij een onderscheid maken op basis van criteria die rekening houden met de omvang van de vennootschap ».

B.7.1. De in het geding zijnde bijdrage ten laste van de vennootschappen ten gunste van het stelsel van de sociale zekerheid der zelfstandigen werd oorspronkelijk als een eenmalige forfaitaire bijdrage van 7 000 frank ingevoerd bij artikel 78 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen.

Tegen die bepaling werd een beroep tot vernietiging ingesteld. Bij zijn arrest nr. 77/93 van 3 november 1993, waarbij dat beroep werd verworpen, heeft het Hof geoordeeld :

« B.3.2. De invoering, bij de bestreden bepalingen, van een forfaitaire bijdrage ten laste van de vennootschappen kan worden verantwoord op grond van de overweging dat, indien diegenen die de activiteit die zij in vennootschapsvorm uitoefenen, als zelfstandige zouden uitoefenen, zij gehouden zouden zijn tot betaling van de sociale bijdragen die krachtens het sociaal statuut der zelfstandigen verschuldigd zijn; de wetgever heeft overigens rekening gehouden met de omstandigheid dat de verlaging van de grondslag van die bijdragen precies voortvloeide uit het feit dat talrijke zelfstandigen zich aan de lasten die op natuurlijke personen wegen, hadden onttrokken door een beroep te doen op het procédé van de zogeheten ‘ eenpersoonsvennootschap ’ of door een vennootschap op te richten (verklaring van de Minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw in de Senaatscommissie, *Gedr. St.*, Senaat, verslag, B.Z. 1991-1992, nr. 315/4, p. 11; in dezelfde zin, pp. 6 en 10; memorie van toelichting, nr. 315/1, p. 28; Kamer, verslag, B.Z. 1991-1992, nr. 480/7, pp. 9 en 12).

B.3.3. Het staat aan de wetgever, geplaatst voor een belangrijk tekort in het ‘ sociaal statuut ’ der zelfstandigen (Senaat, nr. 315/4, voormeld, p. 4), te oordelen in hoeverre het opportuun is om, eerder dan de sociale bijdragen van de zelfstandigen te verhogen (*idem*, p. 14) of het fiscaal statuut van de vennootschappen te wijzigen (Kamer, nr. 480/7, voormeld, p. 9), aan de vennootschappen de verplichting op te leggen een bijdrage te leveren tot de financiering van het stelsel van de sociale zekerheid der zelfstandigen wanneer het financiële evenwicht ervan bedreigd wordt door de omzetting, die door een onderscheiden wetgeving mogelijk is gemaakt, van beroepsactiviteiten als zelfstandige in activiteiten als vennoot of als dusdanig beschouwde activiteiten. Daarbij vermag de wetgever evenwel niet de draagwijdte van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet te miskennen door een beroep te doen op een middel dat onevenredig is ten aanzien van het beoogde doel.

B.3.4. Het begrip forfait, zoals het in de bestreden bepaling voorkomt, is de tegenpool van het begrip evenredigheid. Het kan evenwel worden aangenomen dat, met name in sociale aangelegenheden, overwegingen van doeltreffendheid en kosten de wetgever verhinderen rekening te houden met het feit dat de vennootschappen zich in de meest diverse toestanden bevinden, temeer daar het uitwerken of in werking stellen van afgelijnde maatregelen ertoe zou hebben geleid de verwezenlijking van die doelstelling op de helling te zetten, of althans te vertragen (Senaat, nr. 315/4, voormeld, p. 17). Rekening houdend met de kleine omvang of de

moeilijke situatie van talrijke vennootschappen, zou een zo radicale vereenvoudiging niet toelaatbaar zijn geweest voor de invoering van een bijdrage waarvan het bedrag aanzienlijk hoger ligt ».

B.7.2. Bij de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen (*Belgisch Staatsblad*, 9 januari 1993) werd de eenmalige bijdrage vervangen door een jaarlijkse bijdrage.

In de parlementaire voorbereiding wordt uiteengezet :

« Voor het jaar 1992 werd aan de vennootschappen een forfaitaire bijdrage opgelegd bestemd voor het statuut der zelfstandigen. Deze maatregel was ingegeven door het toenemend belang van het aantal vennootschappen en door de precaire financiële situatie waarin het sociaal statuut der zelfstandigen verkeerde.

Gelet op het feit dat bovenvermelde tendensen zich doorzetten, wordt, met het oog op een duurzaam financieel evenwicht van genoemd statuut, deze bijdrage bestendig » (*Parl. St.*, Senaat, 1992-1993, nr. 526-1, p. 27).

B.7.3. Artikel 91 van de voormelde wet van 30 december 1992 werd vervangen bij artikel 279 van de programmawet van 22 december 2003.

De nieuwe redactie van artikel 91 is het gevolg van het aannemen van een amendement dat als volgt was verantwoord :

« Bij wet van 30 december 1992 werd, in opvolging van een eenmalige bijdrage, een jaarlijkse bijdrage ten laste van de vennootschappen, bestemd voor het sociaal statuut der zelfstandigen, ingevoerd.

Deze jaarlijkse bijdrage werd aanvankelijk vastgesteld op 7.000 BEF om vervolgens, bij koninklijk besluit van 18 november 1996, te worden opgetrokken naar 12.500 BEF (omgezet naar 310 EUR overeenkomstig het koninklijk besluit van 20 juli 2000). Ingevolge de indexering bedraagt de bijdrage voor het jaar 2003, 335 EUR.

Bij onderhavig amendement wordt de bevoegdheid de jaarlijkse bijdrage ten laste van de vennootschappen, bestemd voor het sociaal statuut der zelfstandigen, vast te stellen, overgedragen aan de Koning. Bij een besluit vastgesteld na overleg in Ministerraad kunnen voortaan verschillende jaarlijkse bijdragen worden vastgesteld in functie van inzonderheid de omvang van de vennootschap. De Koning kan aldus criteria vastleggen die een onderscheid maken tussen diverse types van vennootschappen, gerelateerd met hun omvang. Naargelang het type van vennootschap waartoe men behoort, zal de ene of de andere bijdrage verschuldigd zijn » (*Parl. St.*, Kamer, 2003-2004, DOC 51-0473/018, p. 11).

Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de bevoegde minister met het amendement kon instemmen. Op een vraag van een parlementslid antwoordde de minister :

« [...] het forfait zal worden vastgesteld in functie van de grootte van het bedrijf. De concrete criteria zijn nog niet vastgelegd. Bij de aanvang van de Ronde Tafel Conferentie waren er problemen. Daarom heeft er voorafgaandelijk overleg plaatsgevonden. Op de eerste vergadering bleek dat één van de problemen voor de sector van de middenstand de bijdragen betroffen. Daarom werd voorgesteld deze bijdragen te moduleren. De beslissingen van het regeringsconclaaf zullen worden uitgevoerd. De kleine vennootschappen zullen lagere bijdragen betalen » (*Parl. St.*, Kamer, 2003-2004, DOC 51-0473/031, pp. 15-16).

B.7.4. Naar aanleiding van een vraag over de bestaanbaarheid van die bepaling met de artikelen 10, 11, 170, 172 en 173 van de Grondwet heeft het Hof de aard van die bijdrage onderzocht in zijn arresten nrs. 142/2010 en 103/2011. Het heeft aldus geoordeeld bij zijn arrest nr. 103/2011 :

« B.4.1. Het Hof dient eerst te onderzoeken of de in het geding zijnde bijdrage als een belasting dan wel als een socialezekerheidsbijdrage dient te worden beschouwd. Enkel in het eerste geval kan immers een schending van de artikelen 170, 172 en 173 van de Grondwet worden aangevoerd.

B.4.2. De artikelen 170, 172 en 173 van de Grondwet bevatten het wettigheidsbeginsel inzake belastingen en retributies. Zij zijn niet van toepassing op socialezekerheidsbijdragen. Hoewel belastingen en socialezekerheidsbijdragen door hun verplichtend karakter gemeenschappelijke kenmerken kunnen hebben, zijn zij fundamenteel verschillend : de belastingen dienen om de algemene uitgaven van openbaar nut te dekken, terwijl de socialezekerheidsbijdragen bij uitsluiting bestemd zijn voor de financiering van stelsels van tegemoetkomingen ter vervanging of aanvulling van het inkomen uit arbeid.

Het betalen van de in het geding zijnde bijdrage doet geen bijkomende rechten op het vlak van de sociale zekerheid ontstaan, zodat een band met de sociale zekerheid van de bijdrageplichtige personen ontbreekt. Daaruit volgt dat de in het geding zijnde bijdrage geen socialezekerheidsbijdrage is, maar een belasting in de zin van de artikelen 170 en 172 van de Grondwet.

In tegenstelling tot wat de Ministerraad beweert, wordt aan die vaststelling geen afbreuk gedaan door het gegeven dat de opbrengst van die bijdrage voor de financiering van het stelsel van de sociale zekerheid der zelfstandigen is bestemd, noch door de fiscale aftrekbaarheid van die bijdrage ».

B.7.5. Het Hof heeft in die arresten bijgevolg voor recht verklaard dat artikel 91 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, zoals gewijzigd bij artikel 279 van de programmawet van 22 december 2003, artikel 170 van de Grondwet schendt, doch enkel in zoverre het het woord « inzonderheid » bevat. Die bepaling machtigde

immers de Koning om nog andere criteria dan de omvang van de vennootschap in aanmerking te nemen.

B.7.6. Het woord «inzonderheid» werd vervolgens opgeheven bij artikel 23 van de voormelde wet van 29 maart 2012.

B.8.1. De in het geding zijnde bepaling, artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek, vindt haar oorsprong in artikel 102 van de voormelde wet van 30 december 1992.

Die bepaling maakt deel uit van de regels die gelden voor de in het geding zijnde bijdrage, regels die de wetgever heeft overgenomen van die van het sociaal statuut der zelfstandigen, in het verlengde van het doel dat met de invoering van die bijdrage wordt nagestreefd, zoals het in B.7.1 tot B.7.4 in herinnering is gebracht.

B.8.2. In zoverre zij aan de arbeidsrechtbank de geschillen toevertrouwt inzake de verplichting voor de vennootschappen tot het betalen van een bijdrage bestemd voor het sociaal statuut der zelfstandigen, behandelt de in het geding zijnde bepaling de vennootschappen die die bijdrage, die het Hof als belasting heeft gekwalificeerd, verschuldigd zijn, en de andere belastingplichtigen op een verschillende manier vermits artikel 569, eerste lid, 32°, van het Gerechtelijk Wetboek aan de rechtbank van eerste aanleg de bevoegdheid toevertrouwt om kennis te nemen van de geschillen betreffende de toepassing van een belastingwet. De situatie van die vennootschappen en die van de andere belastingplichtigen zijn vergelijkbaar.

B.8.3. Het Hof moet bijgevolg nagaan of dat verschil in behandeling bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.8.4. Rekening houdend met het verband tussen de in het geding zijnde bijdrage en het sociaal statuut der zelfstandigen, is het pertinent dat, ondanks de kwalificatie van de in het geding zijnde bijdrage als belasting, het contentieux met betrekking tot die bijdrage aan de arbeidsrechtbank is toevertrouwd. Hoewel zij van fiscale aard is, in de zin van de artikelen 170 en 172 van de Grondwet, blijft de in het geding zijnde bijdrage verwant aan een sociale bijdrage door de bestaansreden ervan, met als gevolg dat zij is opgenomen in het systeem van het sociaal statuut der zelfstandigen.

B.9. Het Hof dient nog na te gaan of artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek niet op onevenredige wijze afbreuk doet aan het recht op toegang tot de rechter.

De in het geding zijnde bepaling verzekert rechtzoekenden dat hun zaak wordt behandeld door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie die volle rechtsmacht heeft om hun grieven te onderzoeken en die meer bepaald moet nagaan of de wet correct is toegepast. Het feit dat de arbeidsgerechten niet gespecialiseerd zijn in fiscale zaken brengt geen onverantwoord verschil mee tussen diegenen die de in het geding zijnde bijdrage verschuldigd zijn en diegenen die een andere belasting verschuldigd zijn. Uit de artikelen 170 en 172 van de Grondwet volgt trouwens niet dat alle geschillen betreffende belastingen aan eenzelfde rechterlijke instantie moeten worden voorgelegd. Verder wijst niets erop dat rechtzoekenden niet over dezelfde verweermiddelen beschikken naargelang hun geschil voor de arbeidsrechtbank of voor de rechtbank van eerste aanleg wordt gebracht.

Het recht op toegang tot een rechter omvat niet het recht op een rechter naar zijn keuze. Het behoort tot de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever om te beslissen welke rechter het meest geschikt is om een bepaalde soort van geschillen te beslechten.

B.10. De toewijzing, aan de arbeidsrechtbank, van de geschillen betreffende de verplichting voor de vennootschappen tot het betalen van een bijdrage bestemd voor het sociaal statuut der zelfstandigen is bijgevolg redelijk verantwoord.

B.11. De prejudiciële vragen dienen ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 581, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 25 januari 2017.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

J. Spreutels